

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 18ης Οκτωβρίου 2018*

«Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Άρθρο 4, παράγραφος 1 – Παραρτήματα II και III – Καθορισμός ειδικών ζωνών διατηρήσεως (ΕΖΔ) – Φαλιανός»

Στην υπόθεση C-669/16,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, που ασκήθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2016,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Norris-Usher και τον C. Hermes,

προσφεύγουσα,

κατά

Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενου από την G. Brown, επικουρούμενη από τους R. Palmer και M. Armitage, barristers,

καθού,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, C. G. Fernlund και S. Rodin (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, παραλείποντας να προσδιορίσει ορισμένους τόπους για την προστασία του φαλιανού (*Phocoena phocoena*), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, και τα παραρτήματα II και III της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ 1992, L 206, σ. 7, στο εξής οδηγία περί οικοτόπων) και ότι, συνακόλουθα, παραλείποντας να συμβάλει, ανάλογα με τους οικοτόπους του είδους αυτού που υπάρχουν στο έδαφός του, στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη επίσης τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Η οδηγία περί οικοτόπων έχει, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ως σκοπό να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η Συνθήκη.
- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο ορίζει τις κύριες έννοιες που χρησιμοποιούνται σε αυτήν, προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

- ζ) “είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος”: τα είδη τα οποία, στο έδαφος που αναφέρεται στο άρθρο 2:
- i) διατρέχουν κίνδυνο, εξαιρουμένων εκείνων η περιοχή φυσικής κατανομής των οποίων εκτείνεται οριακά μόνον στο προαναφερόμενο έδαφος και τα οποία δεν διατρέχουν κίνδυνο ούτε είναι ευπρόσβλητα στην περιοχή του δυτικού παλαιοαρκτικού
 - ή
 - ii) είναι ευπρόσβλητα, δηλαδή πιθανολογείται ότι στο προσεχές μέλλον ενδέχεται να περιληφθούν στην κατηγορία των ειδών που διατρέχουν κίνδυνο, εφόσον εξακολουθήσουν να υπάρχουν οι παράγοντες που δημιουργούν αυτόν τον κίνδυνο
 - ή
 - iii) είναι σπάνια, δηλαδή οι πληθυσμοί τους είναι ολιγάριθμοι και μολονότι δεν διατρέχουν επί του παρόντος κίνδυνο ούτε είναι ευπρόσβλητα, υπάρχει κίνδυνος να καταστούν. Τα είδη αυτά ευρίσκονται σε γεωγραφικές περιοχές μικρές ή αραιά διασκορπισμένες σε μία μεγαλύτερη έκταση
 - ή
 - iv) είναι ενδημικά και απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, λόγω της ιδιομορφίας του οικοτόπου τους ή/και των ενδεχομένων επιπτώσεων που μπορεί να έχει η εκμετάλλευσή τους στην κατάσταση της διατήρησής τους.

Τα είδη αυτά αναγράφονται ή θα ήταν δυνατό να αναγραφούν στο παράρτημα II ή/και IV ή V·

[...]

- i) “τόπος”: μια γεωγραφικώς καθορισμένη περιοχή, η επιφάνεια της οποίας προσδιορίζεται σαφώς·

ια) “τόπος κοινοτικής σημασίας”: ένας τόπος ο οποίος, στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος I ή ενός είδους του παραρτήματος II σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ο οποίος μπορεί επιπλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της “Φύσης 2000” (Natura 2000) που αναφέρεται στο άρθρο 3 ή/και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής πολλαπλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές.

Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένα εδάφη, οι τόποι κοινοτικής σημασίας αντιστοιχούν στις τοποθεσίες, μέσα στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, οι οποίες παρουσιάζουν τα ουσιώδη για τη ζωή και αναπαραγωγή τους φυσικά ή βιολογικά στοιχεία·

ιβ) “ειδική ζώνη διατήρησης”: ένας τόπος κοινοτικής σημασίας ορισμένος από τα κράτη μέλη μέσω κανονιστικής, διοικητικής ή/και συμβατικής πράξης, στον οποίο εφαρμόζονται τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος·

[...]»

4 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. [Συνιστάται] ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο “Natura 2000”. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο “Natura 2000” περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202)].

2. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών τα οποία αναφέρει η παράγραφος 1, που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς το σκοπό αυτό κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4, τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη του τους σκοπούς που αναφέρει η παράγραφος 1.»

5 Η διαδικασία προσδιορισμού των ειδικών ζωνών διατήρησης (στο εξής: ΕΖΔ) καθορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας περί οικοτόπων και διεξάγεται σε τέσσερα στάδια.

6 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τον προσδιορισμό των τόπων και την κοινοποίησή τους στην Επιτροπή, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος, βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα III (στάδιο 1) και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II, απαντώνται στους εν λόγω τόπους. Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι εν λόγω τόποι συμπίπτουν με τους τόπους, τους περιλαμβανομένους στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών, οι οποίοι παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Για τα υδρόβια είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες περιοχές, αυτοί οι τόποι προτείνονται μόνον εάν είναι δυνατόν να

προσδιοριστεί σαφώς μια ζώνη που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Τα κράτη μέλη προτείνουν, ενδεχομένως, προσαρμογή του εν λόγω καταλόγου βάσει των αποτελεσμάτων της εποπτείας που αναφέρεται στο άρθρο 11.

Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της παρούσας οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν ένα χάρτη του τόπου, την ονομασία του, τη θέση του, την έκτασή του, καθώς και τα δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των κριτηρίων του παραρτήματος III (στάδιο 1) και παρέχονται βάσει ενός εντύπου που καταρτίζει η Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21.»

- 7 Άπαξ και το οικείο κράτος μέλος διαβιβάσει τον κατάλογο των τόπων στον οποίο αναφέρεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II απαντούν στους εν λόγω τόπους, από το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι η Επιτροπή καταρτίζει, κατά δεύτερον, με βάση τον ανωτέρω κατάλογο και σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας (στο εξής: ΤΚΣ). Κατά τρίτον, συμφώνως προς το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, και παράγραφος 3, της αυτής οδηγίας, καταρτίζεται από την Επιτροπή, με τη διαδικασία του άρθρου 21, κατάλογος των τόπων που έχουν επιλεγεί ως ΤΚΣ. Κατά τέταρτον, από το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων προκύπτει ότι, όταν ένας ΤΚΣ επιλέχθηκε δυνάμει της διαδικασίας αυτής, το οικείο κράτος μέλος ορίζει τον εν λόγω τόπο ως ΕΖΔ.
- 8 Το παράρτημα II της οδηγίας περί οικοτόπων, όπου απαριθμούνται τα ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό ΕΖΔ, αναφέρεται, υπό το στοιχείο α', που τιτλοφορείται «Ζώα», μεταξύ άλλων στα «Σπονδυλωτά», στα οποία συγκαταλέγεται, στον κατάλογο των ειδών των «κητοειδών», ο φαλιανός.
- 9 Το παράρτημα III της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Κριτήρια επιλογής των περιοχών που μπορεί να αναγνωριστούν ως [ΤΚΣ] και να χαρακτηριστούν ως [ΕΖΔ]». Υπό τον τίτλο «Στάδιο 1: Αξιολόγηση, σε εθνικό επίπεδο, της σχετικής σημασίας των περιοχών για κάθε τύπο φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος I και κάθε είδος του παραρτήματος II (συμπεριλαμβανομένων των τύπων φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας και των ειδών προτεραιότητας)», παρατίθεται ένα σημείο Β που απαριθμεί ως εξής τα «Κριτήρια αξιολόγησης της περιοχής για ένα δεδομένο είδος του παραρτήματος II»:
 - α) Μέγεθος και πυκνότητα του πληθυσμού του είδους που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τους πληθυσμούς που είναι παρόντες στο εθνικό έδαφος.
 - β) Βαθμός διατήρησης των στοιχείων του οικοτόπου που είναι σημαντικά για το συγκεκριμένο είδος και δυνατότητα αποκατάστασης.
 - γ) Βαθμός απομόνωσης του πληθυσμού που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τον ευρύτερο χώρο φυσικής κατανομής του είδους.
 - δ) Συνολική αξιολόγηση της αξίας της περιοχής για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους.»
- 10 Αυτό το τμήμα του παραρτήματος III της εν λόγω οδηγίας περιλαμβάνει επίσης ένα σημείο Γ το οποίο διευκρινίζει ότι, με βάση τα κριτήρια που απαριθμούνται στο σημείο Β, «τα κράτη μέλη ταξινομούν τις περιοχές που προτείνουν στον εθνικό τους κατάλογο ως περιοχές που είναι δυνατό να αναγνωριστούν ως κοινοτικής σημασίας ανάλογα με τη σχετική τους αξία για τη διατήρηση κάθε τύπου φυσικού οικοτόπου ή κάθε είδους που περιλαμβάνεται αντίστοιχα στ[ο] παράρτημα I ή στο παράρτημα II το οποίο τις αφορά».

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 11 Κατά τη διάρκεια του 2012, υποβλήθηκε ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία εκ μέρους της μη κυβερνητικής οργανώσεως World Wildlife Fund UK όσον αφορά, ιδίως, την έλλειψη προσδιορισμού, εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου, ΕΖΔ για τον φαλιανό.
- 12 Προς στήριξη της καταγγελίας αυτής, η World Wildlife Fund UK επισύναψε έκθεση με τίτλο «Προστασία του φαλιανού στις βρετανικές θάλασσες», την οποία συνέταξαν δύο εμπειρογνώμονες όσον αφορά το συγκεκριμένο είδος, οι Peter Evans και Sian Prior (στο εξής: έκθεση Evans και Prior). Η έκθεση αυτή προσδιόριζε έξι τόπους οι οποίοι ήταν επιβεβλημένο, βάσει των διαθέσιμων επιστημονικών δεδομένων, να οριστούν ως ΕΖΔ για το είδος αυτό. Επρόκειτο για τους τόπους που προσδιορίζονται αντιστοίχως με τις ονομασίες «Western Scotland and Inner Hebrides», «North & West Anglesey», «South-west Llyn», «South Cardigan Bay», «Pembrokeshire Marine/Sir Benfro Forol» και «Outer Bristol Channel». Κατά την εν λόγω έκθεση, πέντε ακόμη τόποι θα μπορούσαν, εξάλλου, να αποτελέσουν μέρος του δικτύου ΕΖΔ, ήτοι οι τόποι που προσδιορίζονται με τις ονομασίες «Northern Isles», «Moray Firth», που εκτείνεται έως το East Grampian, «Eastern England», «Dogger Bank» και «Skerries and Causeway», που βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία. Η έκθεση Evans και Prior περιελάμβανε σχέδια τυποποιημένων εντύπων με δεδομένα για καθέναν από τους με τον τρόπο αυτό προσδιοριζόμενους τόπους.
- 13 Τον Σεπτέμβριο του 2012 το Ηνωμένο Βασίλειο διαπίστωσε ότι ο φαλιανός ήταν παρών σε 34 τόπους του δικτύου Natura 2000 τους οποίους είχε προτείνει στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, αλλά έδωσε στο είδος αυτό μόνον τον βαθμό «Δ» για το πληθυσμιακό κριτήριο, γεγονός που σημαίνει ότι, επί συνόλου 34 προταθέντων τόπων, οι 33 δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για το εν λόγω είδος δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, προκειμένου να αποτελέσουν ΤΚΣ και, εν συνεχεία, ΕΖΔ. Μόνον για έναν τόπο στο Ηνωμένο Βασίλειο διαπιστώθηκε ότι πληρούσε το πληθυσμιακό κριτήριο «Γ», ήτοι ο τόπος UK0030383 «Skerries and Causeway».
- 14 Στις 25 Οκτωβρίου 2012 η Επιτροπή απηύθυνε επισήμως ερωτήματα στην Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου στο πλαίσιο του μηχανισμού EU Pilot.
- 15 Το Ηνωμένο Βασίλειο απήντησε επισήμως στα ερωτήματα αυτά, στο πλαίσιο του ίδιου μηχανισμού, στις 17 Δεκεμβρίου 2012.
- 16 Εκτιμώντας ότι η πρόταση ενός μόνον τόπου για το επίμαχο είδος ήταν, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της εκθέσεως Evans και Prior, ανεπαρκής, η Επιτροπή απηύθυνε, στις 21 Ιουνίου 2013, προειδοποιητική επιστολή στο Ηνωμένο Βασίλειο, με την οποία του προσήψε ότι παρέβη την υποχρέωση να προτείνει τόπους για τον φαλιανό, συμφώνως προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, και το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 17 Το Ηνωμένο Βασίλειο, με επιστολή της 19ης Αυγούστου 2013, απάντησε στην προειδοποιητική επιστολή αμφισβητώντας, κατ' ουσίαν, ότι η έκθεση Evans και Prior παρείχε επαρκή στοιχεία προκειμένου να αποδειχθεί ότι υπήρχαν και άλλοι τόποι που θα έπρεπε να προταθούν με βάση τα διαθέσιμα συναφώς επιστημονικά δεδομένα. Το Ηνωμένο Βασίλειο ανέφερε, ωστόσο, ότι συνέχιζε τις έρευνές του επί του ζητήματος αυτού προκειμένου να προτείνει και άλλους τόπους για τον φαλιανό, στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 18 Δεδομένου ότι ουδείς άλλος τόπος προτάθηκε συναφώς, η Επιτροπή απηύθυνε, στις 17 Οκτωβρίου 2014, αιτιολογημένη γνώμη προς το Ηνωμένο Βασίλειο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 258, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, με την οποία του προσήψε ότι παρέβη την υποχρέωση να προτείνει, συμφώνως προς τις απαιτήσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, επαρκή αριθμό τόπων για τον φαλιανό.

- 19 Με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη, η Επιτροπή υπενθύμισε, αφενός, ότι, κατά την ημερομηνία αποστολής της, ο μόνος προταθείς τόπος, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, ήταν ο τόπος με την ονομασία «Skerries and Causeway» και, αφετέρου, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που υποβλήθηκαν με τα σχέδια για τυποποιημένα έντυπα δεδομένων, όπως αυτά είχαν ενσωματωθεί στην έκθεση Evans και Prior, αποτελούσαν τα «βέλτιστα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία» για τον προσδιορισμό των τόπων που έπρεπε να προταθούν βάσει της διατάξεως αυτής. Επιπλέον, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της μήπως η παράβαση της υποχρέωσης αυτής και, επομένως, η μη αναγνώριση στους εν λόγω τόπους της προστασίας που θα τους παρείχε το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής, έχει ως συνέπεια στη συγκεκριμένη περίπτωση, μεταξύ άλλων, να καθίσταται δυνατή η εξέταση των αιτήσεων περί υπεράκτιων αιολικών πάρκων χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος των εν λόγω αιτήσεων στους πληθυσμούς φαλιανού.
- 20 Η προθεσμία συμμορφώσεως προς την αιτιολογημένη γνώμη έληγε στις 16 Δεκεμβρίου 2014.
- 21 Στην από 16 Δεκεμβρίου 2014 απάντησή του, το Ηνωμένο Βασίλειο παρουσίασε τα μέτρα που είχαν ληφθεί προκειμένου να προσδιορισθούν και να προταθούν τόποι για τον φαλιανό καθώς και ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση των αναγκαίων προς τούτο μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της διεξαγωγής δημόσιας διαβούλευσεως.
- 22 Στις 29 Ιανουαρίου 2015 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στις Βρυξέλλες (Βέλγιο) μεταξύ των υπαλλήλων της Επιτροπής και του Ηνωμένου Βασιλείου, για να εξεταστεί λεπτομερέστερα η συνέχεια που δόθηκε στην αιτιολογημένη γνώμη από το Ηνωμένο Βασίλειο. Με την ευκαιρία αυτή, το εν λόγω κράτος μέλος παρουσίασε χάρτη των ζωνών που είχαν επιλεγεί για ενδεχόμενη δημόσια διαβούλευση.
- 23 Με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 28ης Μαΐου 2015, το Ηνωμένο Βασίλειο διαβίβασε στην Επιτροπή αντίγραφο της αρχικής γνώμης του συμβουλευτικού του οργάνου δημοσίου δικαίου, καθώς και επεξηγηματικό έγγραφο που περιέγραφε τον τρόπο με τον οποίο είχαν εφαρμοσθεί στην αρχική ανάλυση τα κριτήρια που καθορίζονται στην οδηγία περί οικοτόπων. Τα έγγραφα αυτά προσδιόριζαν οκτώ ζώνες που είχαν επιλεγεί για ενδεχόμενη δημόσια διαβούλευση, οι οποίες κατανέμονταν σε τρεις «ενότητες διαχειρίσεως» προκειμένου να επιτευχθεί ένα «αντιπροσωπευτικό δίκτυο τόπων».
- 24 Αφού διαβίβασε, στις 3 Δεκεμβρίου 2015, στην Επιτροπή το επικαιροποιημένο χρονοδιάγραμμα που προέβλεπε περαιτέρω καθυστέρηση οκτώ μηνών τουλάχιστον, το Ηνωμένο Βασίλειο ενημέρωσε, στις 19 Ιανουαρίου 2016, την Επιτροπή για την έναρξη δημόσιας διαβούλευσεως όσον αφορά τον καθορισμό των τόπων που θα μπορούσαν να προταθούν για τον φαλιανό, σε σχέση με πέντε προταθέντες τόπους στην Αγγλία, στην Ουαλία και στη Βόρεια Ιρλανδία.
- 25 Στις 23 Μαρτίου 2016 άρχισε χωριστή δημόσια διαβούλευση για έναν τόπο στη Σκωτία.
- 26 Στις 22 Σεπτεμβρίου 2016 το Ηνωμένο Βασίλειο πρότεινε επισήμως να θεωρηθεί η ζώνη με την ονομασία «Inner Hebrides and Minches», η οποία κείται εντός των υδάτων της Σκωτίας, ως ΕΖΔ για τον φαλιανό στη δυτική Σκωτία.
- 27 Εκτιμώντας ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε, ως εκ τούτου, λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπείχε από το άρθρο 3, παράγραφος 2, και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, η Επιτροπή άσκησε, στις 23 Δεκεμβρίου 2016, την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

- 28 Με χωριστό δικόγραφο της 14ης Μαρτίου 2017, το Ηνωμένο Βασίλειο προέβαλε ένσταση απαραδέκτου της υπό κρίση προσφυγής βάσει του άρθρου 151 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 29 Με απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2017, το Δικαστήριο επιφυλάχθηκε να εξετάσει την ένσταση απαραδέκτου μαζί με την ουσία της υποθέσεως και κάλεσε το Ηνωμένο Βασίλειο να υποβάλει υπόμνημα αντικρούσεως.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 30 Το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη καθόσον οι αιτιάσεις, όπως εκτίθενται στο δικόγραφο της προσφυγής, στρέφονται, μεταξύ άλλων, κατά των μέτρων τα οποία έλαβε το πρώτον μετά τη λήξη της προθεσμίας που ετάχθη προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι, μεταξύ άλλων, της προτάσεως, που διατύπωσε αυτό το κράτος μέλος στις 22 Σεπτεμβρίου 2016, περί δημιουργίας μιας πρόσθετης ΕΖΔ, με την ονομασία «Inner Hebrides and Minches», κείμενης στα ύδατα της Σκωτίας.
- 31 Επιπλέον, στο σημείο 33 του δικογράφου της προσφυγής γίνεται ρητή αναφορά στον ανεπαρκή χαρακτήρα των «τόπων» που προτάθηκαν για τους φαλιανούς, ενώ η αιτιολογημένη γνώμη στηρίχθηκε στο γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο περιορίστηκε να προτείνει έναν και μόνον τόπο προοριζόμενο να καταστεί ΕΖΔ. Πλην όμως, στα σημεία 57 έως 58 του δικογράφου της προσφυγής της, η Επιτροπή προσάπτει στο Ηνωμένο Βασίλειο το γεγονός ότι ο προσδιορισμός του τόπου «Inner Hebrides and Minches» δεν συνιστά συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 32 Κατά το Ηνωμένο Βασίλειο, η Επιτροπή, προκειμένου να προβάλει σε βάρος του την αιτίαση ότι, προτείνοντας τον τόπο «Inner Hebrides and Minches» ως πιθανή ΕΖΔ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή, θα έπρεπε να κινήσει για το ζήτημα αυτό διαδικασία προ της ασκήσεως προσφυγής.
- 33 Κατά συνέπεια, η προσφυγή περιλαμβάνει, κατά παραβίαση των αρχών που απορρέουν από τη σχετική πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, νέες αιτιάσεις σε σχέση με τις προβληθείσες με την αιτιολογημένη γνώμη, οι οποίες στρέφονται κατά των εθνικών μέτρων που ελήφθησαν μετά την έκδοση της αιτιολογημένης γνώμης.
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να μη θίγουν οι βασικές εγγυήσεις των οποίων απολαύουν τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 258, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η υπό κρίση προσφυγή πρέπει να κριθεί απαράδεκτη, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετασθεί η ουσία της υποθέσεως.
- 35 Κατά την Επιτροπή, τα στοιχεία που εκτίθενται στο δικόγραφο της προσφυγής της ανταποκρίνονται στις αιτιάσεις που διατυπώθηκαν με την αιτιολογημένη γνώμη, συμφώνως προς τις απαιτήσεις του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και τις αρχές που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Επομένως, η ένσταση απαραδέκτου πρέπει να απορριφθεί.
- 36 Συγκεκριμένα, κατ' αρχάς, η παράβαση που διαπιστώθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη και εκείνη που διαπιστώθηκε με το δικόγραφο της προσφυγής αφορούν κατ' ουσίαν την ίδια καταλογιστέα στο Ηνωμένο Βασίλειο παράβαση, ήτοι το γεγονός ότι δεν πρότεινε επαρκή αριθμό τόπων για τον φαλιανό βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και, ως εκ τούτου, παρέβη

την υποχρέωση να συμβάλει στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000. Η αναφορά διάφορων τόπων στο δικόγραφο της προσφυγής της γίνεται κυρίως προκειμένου να αποδειχθεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθεί να παραβιάζει την υποχρέωσή του να προτείνει επαρκή αριθμό τόπων. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει να ερμηνευθεί το σύνολο του δικογράφου της προσφυγής, περιλαμβανομένου του σημείου 33 αυτού.

- 37 Η Επιτροπή υποστηρίζει, εν συνεχεία, ότι από το δικόγραφο της προσφυγής προκύπτει σαφώς ότι οι αναφορές σε γεγονότα και περιστάσεις που συνέβησαν μετά τις 16 Δεκεμβρίου 2014 έχουν ως μοναδικό σκοπό να παρουσιάσουν στο Δικαστήριο με πληρότητα το πραγματικό πλαίσιο και να διευκρινίσουν, «για λόγους πληρότητας», ότι η Επιτροπή θεωρούσε ότι η παράβαση εξακολουθούσε να υφίσταται κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής.
- 38 Τέλος, ακόμη και αν το Δικαστήριο ήθελε αποφανθεί ότι το περιεχόμενο του δικογράφου της προσφυγής βαίνει πέραν του περιεχομένου των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν με την αιτιολογημένη γνώμη για τον λόγο ότι στο δικόγραφο της προσφυγής αναφέρονται γεγονότα και περιστάσεις που έλαβαν χώρα μετά τις 16 Δεκεμβρίου 2014, το γεγονός αυτό δεν οδηγεί, εν πάση περιπτώσει, στο συμπέρασμα ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη στο σύνολό της.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 39 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το αντικείμενο προσφυγής λόγω παραβάσεως που ασκείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται από την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, οπότε η προσφυγή πρέπει να στηρίζεται στους ίδιους με την αιτιολογημένη γνώμη λόγους και ισχυρισμούς (αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 2010, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-171/08, EU:C:2010:412, σκέψη 25, και της 5ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας, C-488/15, EU:C:2017:267, σκέψη 37).
- 40 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση που επικρατούσε στο κράτος μέλος κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, οι δε μεταβολές που επήλθαν εν συνεχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (αποφάσεις της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-351/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2150, σκέψη 20, και της 5ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας, C-488/15, EU:C:2017:267, σκέψη 40).
- 41 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, τόσο στην αιτιολογημένη γνώμη όσο και στο δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή προσάπτει στο Ηνωμένο Βασίλειο ότι, παραλείποντας να προσδιορίσει τόπους για την προστασία του είδους του φαλιανού και παραλείποντας, κατά συνέπεια, να συμβάλει στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφος 2, και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 42 Συναφώς, πρώτον, στον βαθμό που στο δικόγραφο της προσφυγής γίνεται λόγος για «τόπους» που προτάθηκαν για τον φαλιανό, σημειώνεται ότι η αναφορά αυτή στον πληθυντικό απηχεί, κατ' ουσίαν, τη διατύπωση των εν λόγω διατάξεων της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 43 Δεύτερον, μολοντί είναι αληθές, όπως επισημαίνει και το Ηνωμένο Βασίλειο, ότι, στην αιτιολογημένη γνώμη, γινόταν λόγος μόνο για τον τόπο «Skerries and Causeway», τον μόνον τόπο ο οποίος είχε προταθεί πριν από τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ενώ, στα σημεία 57 έως 58 του δικογράφου της προσφυγής, η Επιτροπή διατυπώνει τις απόψεις της επί της προτάσεως του τόπου «Inner Hebrides and Minches», η οποία έγινε, επιπλέον, μετά την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας, εντούτοις από την ανάγνωση των εν λόγω χωρίων του δικογράφου της προσφυγής εντός του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται προκύπτει ότι η αναφορά στον τελευταίο

αυτόν τόπο από την Επιτροπή έγινε μόνον χάριν πληρότητας και ως εκ περισσού, χωρίς να διευρύνει, συνεπώς, το αντικείμενο της διαφοράς, όπως αυτό ορίζεται, κατά όμοιο τρόπο, με τα αιτήματα της αιτιολογημένης γνώμης και του δικογράφου της προσφυγής.

44. Εν πάση περιπτώσει, κατά την προαναφερθείσα στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, η δεύτερη αυτή πρόταση τόπου δεν θα ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της αξιολογήσεως, από το Δικαστήριο, της προβαλλόμενης εν προκειμένω παραβάσεως (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-504/14, EU:C:2016:847, σκέψη 69).
45. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

46. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφος 2, και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και από τα παραρτήματα II και III της οδηγίας περί οικοτόπων, στο μέτρο που οι υποχρεώσεις αυτές αφορούν την προστασία του φαλιανού.
47. Συμφώνως προς τις διατάξεις αυτές, τα κράτη μέλη στο έδαφος των οποίων υπάρχουν τόποι στους οποίους απαντάται ο φαλιανός ήσαν υποχρεωμένα να διαβιβάσουν στην Επιτροπή, το αργότερο στις 10 Ιουνίου 1995, κατάλογο των προτεινόμενων τόπων για την προστασία του είδους. Λόγω της πολυπλοκότητας της δημιουργίας του δικτύου Natura 2000 στο θαλάσσιο περιβάλλον, το οποίο αποτελείται από διάφορες ΕΖΔ, η Επιτροπή δεν άσκησε, εξ αρχής, προσφυγή κατά των κρατών μελών που δεν είχαν τηρήσει την προθεσμία αυτή. Εντούτοις, η ανακοίνωση της Επιτροπής [COM(2006) 216] της 22ας Μαΐου 2006, με τίτλο «Η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας έως το 2010 – και μετέπειτα: Η υποστήριξη των υπηρεσιών οικοσυστήματος με στόχο την ευημερία του ανθρώπου», προέβλεπε ότι το δίκτυο Natura 2000 στο θαλάσσιο περιβάλλον έπρεπε να δημιουργηθεί έως το 2012 το αργότερο και όλα τα κράτη μέλη στα οποία απαντώνται φαλιανοί στην περιοχή του Ατλαντικού, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, μπόρεσαν να προσδιορίσουν τόπους στα θαλάσσια ύδατά τους εντός της προθεσμίας αυτής.
48. Πάντως, στις 16 Δεκεμβρίου 2014, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε προτείνει έναν μόνον τόπο για τον φαλιανό, ήτοι τον τόπο με την ονομασία «Skerries and Causeway», πράγμα το οποίο δεν αρκούσε για να διασφαλιστεί η τήρηση της υποχρεώσεως καταρτίσεως πλήρους καταλόγου τόπων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Στο μέτρο που η μη τήρηση της υποχρεώσεως αυτής εμπόδισε όντως τη δημιουργία του δικτύου Natura 2000, όπως ορίζει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη και την τελευταία αυτή υποχρέωση.
49. Κατά την Επιτροπή, ο ανεπαρκής χαρακτήρας καταλόγου με τον οποίο προτείνεται ένας μόνον τόπος προκύπτει, πρώτον, από το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της βάσει των εκθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 17 της οδηγίας περί οικοτόπων, το 56 % της περιοχής εξαπλώσεως του οικείου είδους στην περιοχή του Ατλαντικού βρίσκεται στα θαλάσσια ύδατα του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ ο προταθείς από το κράτος μέλος αυτό τόπος καλύπτει μόλις το 0,1 % της περιοχής αυτής.
50. Δεύτερον, η έκθεση Evans και Prior είχε προσδιορίσει έξι τόπους για τους οποίους οι διαθέσιμες σχετικές πληροφορίες, κατά την ημερομηνία της δημοσιεύσεως της εκθέσεως αυτής κατά τη διάρκεια του 2012, θα έπρεπε να οδηγήσουν το Ηνωμένο Βασίλειο να τους προτείνει ως πιθανές ΕΖΔ και πέντε άλλους τόπους ως δυνάμενους να προταθούν προκειμένου να ενσωματωθούν στο δίκτυο των ΕΖΔ.

- 51 Τρίτον, ο ανεπαρκής χαρακτήρας καταλόγου που περιλαμβάνει μόνον έναν τόπο για τον φαλιανό στο Ηνωμένο Βασίλειο επιβεβαιώνεται και από άλλες πηγές, όπως είναι τα συμπεράσματα του θαλάσσιου βιογεωγραφικού σεμιναρίου του δικτύου Natura 2000 για την περιοχή του Ατλαντικού, που πραγματοποιήθηκε στο Galway (Ιρλανδία) στις 24 και 25 Μαρτίου 2009, καθώς και η αρχική γνώμη της Joint Nature Conservation Committee (κοινής επιτροπής διαφύλαξης της φύσης), η οποία προσδιόρισε οκτώ πιθανούς τόπους για τον φαλιανό στα θαλάσσια ύδατα του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 52 Τέταρτον, άλλα κράτη μέλη μπόρεσαν να προσδιορίσουν τόπους για τον φαλιανό ευρισκόμενους σε άμεση γειτνίαση με τόπο που προσδιορίζεται στην έκθεση Evans και Prior ως άξιος να προταθεί για τον χαρακτηρισμό ως ΕΖΔ, αλλά το Ηνωμένο Βασίλειο δεν τον πρότεινε.
- 53 Η Επιτροπή απορρίπτει την επιχειρηματολογία με την οποία το Ηνωμένο Βασίλειο θέτει υπό αμφισβήτηση τον πρόσφορο χαρακτήρα και τη βασιμότητα των πληροφοριών και των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η έκθεση Evans και Prior. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν μπορεί να επικαλεστεί ούτε την πολυπλοκότητα και τις δυσκολίες που συνδέονται με τον προσδιορισμό των θαλάσσιων τόπων. Εξάλλου, επανειλημμένως, το εν λόγω κράτος μέλος δεν τήρησε τα δικά του προβλεπόμενα χρονοδιαγράμματα.
- 54 Η Επιτροπή παρατηρεί, επίσης, ότι ο πρόσθετος τόπος τον οποίον προσδιόρισε το Ηνωμένο Βασίλειο από τις 16 Δεκεμβρίου 2014, ήτοι ο τόπος με την ονομασία «Inner Hebrides and Minches», είναι επίσης ανεπαρκής για τη διασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων που υπέχει από την οδηγία περί οικοτόπων, δεδομένου ότι αθροισόμενη η ολική επιφάνεια του τόπου αυτού και του τόπου με την ονομασία «Skerries and Causeway» καλύπτει λιγότερο από το 3 % της εκτιμώμενης περιοχής κατανομής του φαλιανού στην περιοχή των θαλάσσιων υδάτων του Ηνωμένου Βασιλείου στον Ατλαντικό.
- 55 Με το υπόμνημά του αντικρούσεως, το Ηνωμένο Βασίλειο υπογραμμίζει, κατ' αρχάς, ότι ο προσδιορισμός πιθανών ΕΖΔ κατάλληλων για τον φαλιανό αποτελεί εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία, ιδίως λόγω του γεγονότος ότι η οδηγία περί οικοτόπων απαιτεί ρητώς να προτείνονται ως ΕΖΔ μόνον οι τόποι που μπορούν να «προσδιορ[ισθούν] σαφώς», ότι ο πρόσφορος χαρακτήρας ενός τόπου για τον χαρακτηρισμό του ως πιθανής ΕΖΔ πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο αυστηρής επιστημονικής αξιολογήσεως και ότι είναι επιτακτική ανάγκη να αποφευχθεί η άσκοπη χρήση πόρων για τόπους που, προφανώς, δεν συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών της οδηγίας περί οικοτόπων και του δικτύου Natura 2000. Η οριοθέτηση τόπων ως πιθανών ΕΖΔ αποδεικνύεται ιδιαίτερα δύσκολη στην περίπτωση του φαλιανού, στο μέτρο που πρόκειται για κητοειδές το οποίο εκ φύσεως είναι πολύ εξαπλωμένο και του οποίου η αναπαραγωγική συμπεριφορά είναι σχετικώς άγνωστη. Ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι, όσον αφορά μια τέτοια οριοθέτηση, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει σημειώσει ουσιαστικές προόδους από την ημερομηνία της αιτιολογημένης γνώμης και, εν συνεχεία, από την ημερομηνία ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής.
- 56 Εντούτοις, το Ηνωμένο Βασίλειο παραδέχεται ότι, κατά την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας συμμορφώσεως προς την αιτιολογημένη γνώμη, ο προσδιορισμός και η πρόταση από το Ηνωμένο Βασίλειο καταλόγου περιλαμβάνοντος έναν μόνον τόπο ως πιθανή ΕΖΔ, ήτοι τον τόπο με την ονομασία «Skerries and Causeway», δεν επαρκούσαν για να διασφαλισθεί η τήρηση των υποχρεώσεων του που απορρέουν από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων όσον αφορά τον φαλιανό. Στο μέτρο αυτό, το Ηνωμένο Βασίλειο παραδέχεται ότι είχε επίσης παραβεί –κατά την ημερομηνία αυτή– την υποχρέωση που του επέβαλλε το άρθρο 3, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας να συμβάλει στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 αναλόγως των πληθυσμών φαλιανού που υπάρχουν στο έδαφός του.

57 Αντιθέτως, το Ηνωμένο Βασίλειο αντικρούει τις αιτιάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη μεθοδολογική προσέγγιση που εφάρμοσε για τον προσδιορισμό και την πρόταση τόπων. Δεν συντρέχει, πάντως, λόγος να αποφανθεί το Δικαστήριο επί των ζητημάτων αυτών, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από την προηγούμενη σκέψη, το εν λόγω κράτος μέλος παραδέχθηκε την παράβαση, όπως αυτή του προσάπτεται με την αιτιολογημένη γνώμη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

58 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει τη δημιουργία ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ΕΖΔ, επονομαζόμενου «Natura 2000», το οποίο αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I της εν λόγω οδηγίας και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II της εν λόγω οδηγίας, όπως είναι ο φαλιανός, που αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση προσφυγής.

59 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας περί οικοτόπων επιβάλλει στα κράτη μέλη να συμβάλουν στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 αναλόγως αυτών των ειδών φυσικών οικοτόπων και αυτών των οικοτόπων των ειδών, που έκαστο κράτος μέλος έχει στο έδαφός του, και να ορίζουν, για τον σκοπό αυτόν, συμφώνως προς το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας που αυτή θεσπίζει, τόπους ως ΕΖΔ.

60 Η διαδικασία προσδιορισμού τόπων ως ΕΖΔ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 της οδηγίας περί οικοτόπων, διεξάγεται σε τέσσερα στάδια, εκ των οποίων το πρώτο συνίσταται, συμφώνως προς την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου, στην κατάρτιση, από κάθε κράτος μέλος, βάσει των κριτηρίων επιλογής που ορίζονται στο παράρτημα III της εν λόγω οδηγίας, ενός καταλόγου τόπων με τους τύπους φυσικών οικοτόπων και τα διαβιούντα σε αυτούς τοπικά είδη, που αναφέρονται αντιστοίχως στα παραρτήματα I και II της οδηγίας, και στη διαβίβαση του καταλόγου αυτού στην Επιτροπή.

61 Πρέπει να σημειωθεί ότι οι κατάλογοι των τόπων οι οποίοι προτείνονται, με τον τρόπο αυτό, από τα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται εν συνεχεία, όπως προκύπτει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας περί οικοτόπων, ως βάση για την κατάρτιση, από την Επιτροπή, σχεδίου καταλόγου των ΤΚΣ.

62 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη τονίσει επανειλημμένως ότι, για την κατάρτιση σχεδίου καταλόγου των ΤΚΣ, ούτως ώστε να επιτευχθεί η σύσταση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ΕΖΔ, η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει πλήρη καταγραφή των τόπων που παρουσιάζουν, σε εθνικό επίπεδο, ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον όσον αφορά τον σκοπό της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας τον οποίο επιδιώκει η οδηγία περί οικοτόπων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 2000, *First Corporate Shipping*, C-371/98, EU:C:2000:600, σκέψη 22, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, C-220/99, EU:C:2001:434, σκέψη 31).

63 Εξάλλου, μόνον κατά τον τρόπο αυτόν είναι δυνατή η υλοποίηση του σκοπού που εκτίθεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων και συνίσταται στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των οικείων τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικείων οικοτόπων των ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, η οποία μπορεί να βρίσκεται εκατέρωθεν των συνόρων δύο ή πλειόνων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, από το άρθρο 1, στοιχεία ε' και θ', της οδηγίας αυτής, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, προκύπτει ότι η ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως ενός οικοτόπου ή ενός είδους πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το σύνολο του ευρωπαϊκού εδάφους των κρατών μελών όπου έχει εφαρμογή η Συνθήκη (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, *Επιτροπή κατά Γερμανίας*, C-71/99, EU:C:2001:433, σκέψη 28).

- 64 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ήτοι στις 16 Δεκεμβρίου 2014, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε προτείνει, για την κατάρτιση του καταλόγου τόπων που μνημονεύεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, στον κατάλόγό του, μόνον έναν τόπο όπου απαντάται ο φαλιανός, ήτοι τον τόπο με την ονομασία «Skerries and Causeway».
- 65 Πάντως, με το υπόμνημά του αντικρούσεως, το Ηνωμένο Βασίλειο παραδέχεται ότι, κατά την ημερομηνία αυτή, ο προσδιορισμός και η πρόταση του τόπου αυτού δεν ήσαν επαρκείς προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση της υποχρέωσης που υπέχει, βάσει του εν λόγω άρθρου 4, παράγραφος 1, για την κατάρτιση του καταλόγου των τόπων όπου απαντάται ο φαλιανός και προκειμένου να συμβάλει, τοιουτοτρόπως, στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000, συμφώνως προς όσα προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.
- 66 Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει, περαιτέρω, υποβάλει αρκετά στοιχεία για να αποδείξει την ανεπάρκεια των τόπων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που διαβίβασε το Ηνωμένο Βασίλειο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το κράτος μέλος αυτό, παραλείποντας να προτείνει και να διαβιβάσει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, συμφώνως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και προς τα παραρτήματα II και III της οδηγίας περί οικοτόπων, κατάλογο με επαρκή αριθμό τόπων όπου απαντάται ο φαλιανός, και παραλείποντας να συμβάλει, κατά το μέτρο αυτό, συμφώνως προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 αναλόγως των οικοτόπων του είδους αυτού οι οποίοι υπάρχουν στο έδαφός του, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 67 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Ηνωμένου Βασιλείου και αυτό ηττήθηκε, πρέπει το Ηνωμένο Βασίλειο να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, παραλείποντας να προτείνει και να διαβιβάσει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, συμφώνως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και προς τα παραρτήματα II και III της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, κατάλογο με επαρκή αριθμό τόπων όπου απαντάται ο φαλιανός (*Phocoena phocoena*) και παραλείποντας να συμβάλει, κατά το μέτρο αυτό, συμφώνως προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 αναλόγως των οικοτόπων του είδους αυτού οι οποίοι υπάρχουν στο έδαφός του, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.
- 2) Καταδικάζει το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)